

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди**

Український мовно-літературний факультет імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка
Кафедра української мови
Кафедра українознавства і лінгводидактики
Кафедра української і світової літератури

ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

**МАТЕРІАЛИ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТСТВА Й НАУКОВОЇ МОЛОДІ**

27 квітня 2017 року

м. Харків

боку, та потреба чергувати уже зафіксовані терміни з новими позначеннями для уникнення монотонності і тавтології у футбольних текстах та репортажах з іншого.

Український футбольний дискурс насичений метафорами, які відображають підходи до його трактування. Це дає нам підставу стверджувати, що когнітивний аналіз спортивного дискурсу і окремо футбольного діячів становить перспективу подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Метафора и дискурс / Н. Д. Арутюнова // Теория метафоры. – М. : Прогресс, 1990. – 512 с. **2. Бондаренко И. В.** Что лежит в основе концептуальных метафор? / И. В. Бондаренко // Когнитивно-коммуникативные аспекты филологических и методических исследований. – Калининград: Изд-во Калинин. гос. у-та, 2001. – С.19-21. **3. Голодюк Я. Б.** Прагматичні виміри українськомовного інтернетного дискурсу: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 / Голодюк Ярослав Борисович. – Івано-Франківськ, 2013. – 204 с. **4. Максимчук В. В.** Неологізми футбольного дискурсу як об'єкт лексикографічного опису / В. В. Максимчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: зб. наук. праць / [гол. ред. І. Д. Пасічник]. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – Вип. 57. – С. 85-89. **5. Блоги [Електронний ресурс]** // Футбол UA. – Режим доступу: <https://www.ua-football.com/ua/blogs>. **6. Блоги [Електронний ресурс]** // Футбол 24. – Режим доступу: <https://football24.ua/blogs/>. **7. Статті [Електронний ресурс]** // Футбол 24. – Режим доступу: https://football24.ua/statti_tag55036/.

УДК 811.161.2

Цой Діана Дмитрівна

*Харків, Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
Наук. кер.: к. філол. н., доц. Ю. М. Леbedенко*

МОВНО-СТИЛІСТИЧНА ПАЛІТРА ГУРТУ «ОДИН В КАНОЕ»

Як і будь-який вид мистецтва, музика закарбовує в собі мову на певному історичному етапі й передає знання про неї наступним поколінням; водночас вона презентує духовно-культурний рівень нації (а отже, і стан мови) сучасникам, світовій спільноті. Тому природно, що пісня повинна вбирати лише найкращі мовні традиції, пильнувати їхню чистоту й водночас зберігати своє мистецько-естетичне призначення.

Сучасна українська пісня має велику популярність. Про це свідчать численні перемоги наших виконавців на вітчизняних і міжнародних конкурсах. А чи завжди пісня формує позитивний імідж українського суспільства та його культури? Часто сучасна музика втрачає своє первинне мистецько-естетичне призначення і демонструє зразки мовлення так званих «мовних низів». Вона вбирає в себе просторічну і сленгову, запозичену й кальковану лексику, орфоепічні та синтаксичні помилки.

Українську лінгвофольклористику представляють Л. Рак, О. Назарук, К. Шульжук, С. Єрмоленко, В. Чабаненко, Г. Сагач та ін. Зокрема словотвір іменників зі значенням зменшення в ліричних піснях, прикметникову та дієслівну синонімію розглянуто в працях Р. Волощук, П. Мишуренко з'ясовував функціонування складних слів у мові фольклору, Б. Ключковський досліджував прикладки і сполучення неприкладкового характеру, К. Шульжук – звертання, Й. Дзензелівський – лексику демонології, В. Чабаненко – засоби експресивності тощо.

Зацікавлення сучасною піснею проявляється в ряді праць останнього десятиліття. Дослідження О. Карпетян присвячено опису експресивно-семантичної структури ліричної пісні, у праці А. Власової досліджуються культурологічні особливості сучасної української пісні, А. Коноз – комунікативний аспект пісенних текстів, у праці Ю. Яручик спостерігаємо аналіз культури мовлення українських музичних гуртів, О. Клещова – мовностилістичні особливості пісень українського гурту «Океан Ельзи».

Сучасна мовознавча наука потребує комплексних праць, які б дослідили мовну особистість автора-виконавця, адже нам є чим пишатись: чудові, глибокі за змістом тексти сучасних пісень українських музичних гуртів «Океан Ельзи», «Скрябін», «Бумбокс», «Друга ріка», «Тік», «Танок на майдані Конго», «Один в каное».

«Один в каное» – український музичний інді-гурт. Він бере свій початок у 2010 році у Львові, коли ініціатор створення колективу зібрав на спільні репетиції 7-8 досі незнайомих між собою людей. Жоден учасник колективу не був професійним музикантом. Члени колективу змінювалися протягом року, поки Ірина Швайдак та гітарист Устим Похмурський не вирішили відділитись. Згодом до них долучилась Олена Давиденко, і тоді сформувався сучасний склад колективу «Один в каное». Гурт не має продюсера та команди. У 2016 році вийшов перший однойменний студійний альбом. Також відбувся всеукраїнський тур майже усіма обласними центрами України.

Мета статті – проаналізувати мовностилістичні особливості текстів пісень українського гурту «Один в каное».

Учасники гурту «Один в каное» є вихідцями зі Львівської області, тому можна говорити про вплив на їхнє мовлення діалектного оточення. Невипадково помічаємо випадки неправильного наголошення (порушення орфоепічних норм), наприклад: було замість бу́ло: «Як то було завжди», вто́плю замість втоплію́, зна́йду замість знайді́, ходжу замість ходжі́ та ін.

Трапляються в композиціях гурту і деякі граматичні неточності, зокрема порушення морфологічних норм. Наприклад, у пісні гурту фігурує словосполучення *не даш* («Мені би тікати, але ж ти не даш»). Очевидно, що тут слід уживати правильну особову форму дієслова *давати* – *ти не даси*. Або ж у пісні «Саме та (Осінь)» *неправильно вжито форму дієслова падати*: «Знову ми всі як один – білі вірші, // Лише коли паде дощ – раптово ініші. Використовуються й усічені форми слів: *тре* замість *треба* (Кажуть, що природа-мати держить нас, як їм там *тре*), *лю* замість *любов* (Твоя кислота в моїй простоті // Випалила всю // Лю...);

Такі випадки ми пояснюємо прагненням до більшої милозвучності мовлення, щоб воно збігалось з акордами пісні, зберігалася її рима та ритміка.

Лексична палітра пісень гурту «Один в каное» представлена словами іншомовного походження, зокрема запозиченими з англійської, французької, іспанської, голландської, арабської та італійської мов, наприклад: *джаз* (*В тебе хриплий бас, а такі найчастіше // Наспівують джаз, а я – щось інше*), *бармен* (*Звідки ця румба? // Бармен, повтори!*); *соус* (*Свої заляпані соусом крила, // На них записала останні новини*); *румба* (*Звідки ця румба? // Бармен, повтори!*); *мокко* (*Зваж, небо кольору мокко – // Тільки б не збігло там наше молоко*); з голландської: *трос* (*Трос відв'язали були і дім мій відчалує // На глибину, де щось та й чекає...*); *факір* (*Де мої слуги? Де мої факіри? // Де мої змії? Де мої шкіри?*).

Також використовуються жаргонізми, сленгові слова, наприклад: *втикати*, *ноут* (*Вже краще втикати в ноут // На пару днів*); просторічна лексика: *тута* замість *тут* (*Що ти робиш тут? // Тут з водою скрута*); діалектизми: *відки* (присл.) – *звідки* (*І повзе ліниво човен, і воркоче, і бурчить: // Відки взявся я – не знаю; чим прийдеться закінчить*), *к собі – до себе* (*Біг мій вічний – тож не знаю. Хвиля носить, буря рве, // Скали грозять, надять-просять к собі береги мене*); русизми (подекуди пристосовані до української вимови): *тапочки* замість *капці* (*І тепер тендітні холодні дочки // Кожен день міняють свої тапочки*), *ждеш* замість *чекаєш* (*Хто ти, човне? Що шукаєш? Відки і куди пливеш? // І за чим туди шукаєш? Що пробув? Чого ще ждеши?*), іменно замість *саме* (*А хто знає, може, в бурю іменно спасешся ти! // Може, іменно тобі ся вдасть до цілі доплисти!*); варваризми: *Stop*, *о'кей* / *Все, без спроб! / Почалось! Де ставити Stop?* («Шахи») [10] – де зупинитися? *Маленький хлопчик калачиком, / Скажи, а в мене який синдром? / Скажи як є, скажи «тру»* (тобто правду): */ Коли я вперше напівпомру?* («Маленький хлопчик»).

У текстах пісень гурту знаходимо своєрідні авторські новотвори-оказіоналізми. Знаходимо своєрідні авторські неологізми, наприклад у пісні «Маленький хлопчик»: *Маленький хлопчик калачиком, / Скажи, а в мене який синдром? / Скажи як є, скажи «тру»*: */ Коли я вперше напівпомру? / Маленький хлопчик, ти тут, ти є!* / Або в пісні «Стіни»: */ Вовчі лігва, нори лисячі, / А люди хочуть бути вищі. / Сади бетонно-балконно-висячі / Над рівнем моря на сотні, тисячі.*

Щодо художніх засобів, ужитих у текстах пісень гурту «Один в каное», то переважають епітети (напр. „тиха ніч”, „теплий дощ” і „темна вода”), метафори, а також як різновид метафори – персоніфікації, серед яких: „дощ буде іти”, „ніч відійде”, „висохла ніч”, „вітер погас”, „паде зоря”, „фестиваль снів”.

Метафору „дощ буде йти” часто використовують у повсякденному мовленні, тому вона майже не вирізняється своєю образністю, вона належить до так званих сухих, або стертих (безобразних) метафор. Метафори „висохла ніч” та „вітер погас” можемо віднести до маловживаних метафор, поетичних засобів виразності, адже їх можна зафіксувати тільки в художніх творах, а в повсякденному мовленні ці метафори зазвичай не використовують. Такі конструкції надають пісні більшої художньої образності.

Отже, мова пісень українського гурту «Один в каное» яскрава за лексичним складом, має своєрідні фонетичні та граматичні особливості. Оказіональність надскладних слів спирається водночас і на зовнішню, і на внутрішню форму цих утворень. Це надає текстам пісень мелодійності, образності, експресивності. Їх оригінальний і разом з тим прозорий зміст точно розрахований на естетичну свідомість людей.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Власова А.Ю.** Культурологічний аспект сучасної української пісні та її мова // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. - 2016. - С.33-36.
2. **Карапетян Е.А.** Экспрессивно-семантическая структура русской лирической песни как жанровой формы художественной речи и лексические средства ее формирования: дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук. – Ставрополь, 2001. – 254 с.
3. **Клещова О.Є.** Мовностилістичні особливості пісень українського гурту «Океан Ельзи» // Лінгвістика. - 2013. - № 3. - С. 122-129.
4. **Коноз А.С.** Особливості музичного та пісенного дискурсу, комунікативний аспект пісенних текстів // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. — 2004, №3: Філологічні науки. — С. 85–96.
5. **Яручик Ю.** Культура мовлення українських музичних гуртів // Дивослово. – 2012. – № 8. – С. 36 – 39.

УДК 378.147.091.31-059.2:37.091.321

Дацук Андрій Андрійович

Харків, Харківський національний медичний університет

Наук. кер.: О.В. Самолисова

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Актуальність проблеми. Найважливішим завданням реформування освіти в Україні є підготовка освіченої, творчої особистості, готової забезпечувати потреби суспільства у професійній діяльності як на національному, так і на міжнародному рівні. Цьому сприяє запровадження компетентнісного підходу у сучасну вищу освіту і формування професійної компетентності майбутніх фахівців як показника якості отриманої освіти [3].

Однією з головних умов формування майбутнього фахівця, вітчизняні науковці [2] розглядають розробку й використання сучасних педагогічних технологій, а їх запровадження – виконанням одного з найважливіших завдань сучасної освіти – управління процесом навчання [6]. Вимоги сьогодення потребують від університетів досягнення якісно нового рівня способу подання навчального матеріалу, тому, окрім традиційних, вони готові запроваджувати сучасні педагогічні технології.

Метою статті став аналіз сучасних педагогічних технологій, які використовуються для формування професійної компетентності майбутніх фахівців у вищій школі і обґрунтування доцільності їх застосування в медичній освіті.

На думку М. В. Гриньової і Г. К. Селевко [5], педагогічна технологія повинна відповідати таким основним методологічним вимогам (критеріям технологічності):

1. Концептуальність – опора на наукову концепцію, яка обґрунтовує досягнення освітніх цілей з філософської, психологічної, дидактичної, соціально-педагогічної точок зору.

2. Системність – підтвердження ознак системи: логіки процесу, взаємозв'язку усіх складових, цілісності. Уможливує діагностичне цілепокладання, планування, проектування, варіабельність методів і засобів для корекції результатів.